

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління
та державної служби
Кафедра публічної політики
Інститут досліджень безпеки Європейського Союзу (Франція)
Гранадський університет (Іспанія)
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)
Університет імені Неджметтіна Ербакана (Туреччина)
Державний університет в Гуарапуаві (Бразилія)

Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

20–21 травня 2022 року

Харків
2022

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Балацинова А. Д. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Васильєва С. О. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кін О. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Собченко Т. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Цапко А. М. – канд. пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол №7 від 20.07.2022 року)*

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20–21 травня 2022 р.) / за ред. Боярської-Хоменко А. В., Попової О. В. ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 498 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти з питань методології, історичного та компаративного дискурсу розвитку педагогічної науки; організаційних, дидактичних і методичних засад реалізації дистанційного та змішаного навчання; педагогічних засад інклюзивної освіти; інновацій в освіті; розвитку загальної і вищої освіти; освіти дорослих; цифрових трансформацій в публічному управлінні та адмініструванні.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, здобувачам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Кравченко Г. Ю.	347
Організаційно-педагогічні умови викладання навчальної дисципліни «Управління розвитком» в умовах підготовки фахівців другого (магістерського) рівня	
Крокун-Баранова А. П.	351
Принципи організації військової освіти жінок	
Кропивницька Л. М., Стаднічук О. М., Кучер Л. Р.	354
Вивчення природничих дисциплін: вибір між «пасивним» та «активним» навчанням	
Ларіна І. О., Шевченко Н. О.	358
Види заохочення викладачів закладів вищої освіти в Україні	
Lisin D., Lisin Yi.	362
Computing 2-Club on Graph of Unit Disks	
Лі Юаньці	366
Емпатійна культура як базова складова професійної готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва	
Ло Юаньвень, Лю Сябін	370
Методи творчого самовираження майбутніх музично-педагогічних працівників у освітньому середовищі	
Лу Сюй	373
Функції дитячої періодики (на прикладі журналу «Однокласник»)	
Майстрюк І. С.	377
Складові самоосвітньої компетентності школярів	
Мальцева Л. В.	381
Формувальне оцінювання на уроках англійської мови відповідно до концепції НУШ	
Мандрікова М. О.	384
Технологія «Веб-квест» як форма інтерактивного навчання в аспекті викладання інформатики в умовах НУШ	
Мариновська О. Я.	387
Дидактичні аспекти конструювання компетентісно зорієнтованого уроку	
Мордовцева Н. В.	391
Педагогічний дискурс як дидактичне поняття	
Небитова І. А.	395
Методика організації професійного спілкування майбутніх учителів початкових класів: її зміст та етапи	
Овсюк Д. Р.	398
Семінар у формі тренінгу з написання фахових статей для здобувачів третього рівня вищої освіти	
Одерій Д. О.	401
Особливості формування іншомовної професійної компетентності майбутніх ІТ спеціалістів	

праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія «Педагогічні науки». 2021. № 3 (26). С. 82–96. doi:10.32453/podzbirnyk/v26i3/881.

3. Хома Т. В. Активні методи навчання в педагогіці вищої школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69. С. 149–152. doi:10.32840/1992-5786.2020.69-3.30.

4. Acar B. S., Tarhan L. Promoting active learning in high school chemistry: learning achievement and attitude. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 2010, 2. P. 2625-2630. doi:10.1016/j.sbspro.2010.03.384.

5. Gu J., Tang L., Liu X., Xu J. Promoting Pre-service Teacher Students' Learning Engagement: Design-Based Research in a Flipped Classroom. *Frontiers in Psychology*. 2022. 13. P. 1-15. doi:10.3389/fpsyg.2022.810275.

6. Jang H. Y., Kim H. J. A Meta-Analysis of the Cognitive, Affective, and Interpersonal Outcomes of Flipped Classrooms in Higher Education. *Education Sciences*. 2020, 10, 115. P. 1–16. doi:10.3390/educsci10040115.

7. Taber, K. S. Exploring conceptual integration in student thinking: evidence from a case study. *International Journal of Science Education*. 2008, 30 (14). P. 1915–1943.

ВИДИ ЗАОХОЧЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Ларіна І. О.

кандидатка педагогічних наук, доцентка

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Шевченко Н. О.

доцентка кафедри теорії, технологій і методик дошкільної освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті визначено провідні види заохочення викладачів закладів вищої освіти в Україні. З'ясовано, що до зазначених видів належать: матеріальні (премії, цінні подарунки, пільгові кредити та ін.), моральні (нагородження почесними званнями, медалями, грамотами тощо) та професійні (переведення на керівні посади, створення комфортних умов праці тощо) заохочення.

Ключові слова: заохочення, викладач, ЗВО, Україна.

The article identifies the main types of incentives for teachers of higher education institutions in Ukraine. The study has shown that these types include material (bonuses, valuable gifts, soft loans, etc.), moral (awarding honorary titles, medals, diplomas, etc.) and professional (promotion to management positions, creating comfortable work conditions, etc.) incentives.

Key words: incentives, teachers, higher education institution, Ukraine.

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних джерел свідчить про те, що під поняттям «заохочення» фахівці розуміють метод винагороди за сумлінне виконання професійних обов'язків, високі досягнення працівника в професійній сфері, котрі передбачені існуючими нормативно-правовими актами і надаються привселюдно для спонукання працівників до кращих трудових результатів.

Установлено, що вчені-правознавці пропонують такі групи підстав для заохочення, як:

I група – досягнення вагомих результатів у практичній діяльності;

II група – чітке виконання й перевиконання запропонованих показників;

III група – щоденне сумлінне виконання своїх трудових обов'язків незалежно від існуючих показників та термінів роботи [1].

Взагалі використання заохочення як форми винагороди фахівців зафіксоване в Кодексі законів про працю України.

Звернемо увагу на те, що заохочення за успіхи в праці оголошуються керівником закладу в наказі й доводяться до відома колективу. Відомості про нагородження заносяться до трудової книжки працівника.

На основі вивчення законодавчих актів та законів трудового права України можна виокремити заохочення, які використовуються для викладачів ЗВО в Україні, а саме:

- премії, що передбачені в положенні про преміювання викладачів;
- спеціальні премії, котрі виплачуються за умови досягнення особливих показників;
- компенсаційні виплати, що виплачуються під час звільнення викладача з поважних причин;
- надання путівок у санаторії, будинки відпочинку;
- поліпшення житлових умов викладача ЗВО тощо.

Аналіз науково-педагогічних матеріалів і урядової документації дає можливість дійти висновку, що працівникам вищої школи, які успішно та сумлінно виконують свої обов'язки, надаються переваги і під час просування по службі – надається більш кваліфікована робота або здійснюється переміщення на більш високу посаду.

Підкреслимо, що ефективність використання заохочень залежить від таких чинників, як:

- застосування керівником ЗВО заохочення, що бажане для конкретно взятого викладача;
- недопущення масового використання форм і методів заохочення;
- чітке визначення критеріїв заохочення.

Аналіз праць науковців дає можливість констатувати, що керівником закладу освіти використовуються й інші види заохочень, які можуть бути відсутні в чинному законодавстві, а також не суперечать йому. Зазначені види заохочень визначаються закладом вищої освіти у колективному договорі, правилах

внутрішнього трудового розпорядку та статуті. Наприклад, типовими правилами внутрішнього розпорядку для викладачів ЗВО передбачено: оголошення подяки; надання премії; нагородження цінними подарунками та Почесними грамотами; занесення ім'я викладача як до Книги пошани, так і на Дошку пошани.

Варто наголосити на тому, що відповідно до статті 106 Конституції України, Закону України «Про державні нагороди» та Указу Президента «Про почесні звання України» викладачів ЗВО за особливі трудові досягнення державними нагородами та присвоєнням почесних звань нагороджує Президент України. Зокрема викладачів закладів вищої освіти України нагороджують почесними званнями «Заслужений діяч науки і техніки України», «Заслужений працівник народної освіти України», «Народний вчитель України».

В Українській державі існують такі державні нагороди в галузі освіти, якими нагороджуються і викладачі вищої школи, як-от:

- Державна премія України в галузі освіти, яка встановлена для освітян із метою відзначення їх за видатні досягнення;
- Заслужений працівник освіти України, що присвоюється науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти за суттєві досягнення в розвитку освіти, успіхи в професійній сфері, підготовку висококваліфікованих кадрів;
- Народний вчитель України – почесне звання, котре надається Президентом України, та присвоюється як викладачам, так й іншим педагогічним працівникам закладів освіти за значні досягнення в навчанні та вихованні студентської молоді.

Достатньо поширеною серед викладачів вищої школи є практика вручення відзнак Президента України фахівцям, які мають особливі трудові заслуги загальнодержавного значення. Це:

- «Герой України» – відзнака, яка передбачає вручення ордена «Золота Зірка» й ордена Держави;
- орден князя Ярослава Мудрого I, II, III, IV і V ступенів;
- орден «За заслуги» I, II, III ступенів;
- «Орден княгині Ольги» I, II, III, IV, V ступенів.

Необхідно зазначити, що клопотання про відзначення державними нагородами обговорюється в колективах ЗВО або органах місцевого самоврядування. Керівники ЗВО після погодження з місцевими органами державної влади клопотання про нагородження відправляють у центральні органи влади чи управління.

Підкреслимо, що в чинному трудовому законодавстві України виокремлено такі види заохочень, як:

– за способом впливу на викладача вищої школи:

- 1) моральні (виголошення подяки, нагородження грамотою, занесення прізвища викладача в книгу пошани тощо);
- 2) матеріальні (надання грошової премії, вручення цінних подарунків тощо);

– за сферою дії:

- 1) загальні, котрі стосуються всіх працівників ЗВО;
- 2) спеціальні, які спрямовані на певну категорію працівників;

– за оформленням та закріпленням у правових актах:

- 1) правові, котрі унормовані правовими нормами і вносяться до трудової книжки;
- 2) неправові, які передбачають схвалення трудової діяльності викладача в особистій бесіді або проявляються в підвищенні його статусу;

– за кратністю стимулюючого впливу:

- 1) одноразового застосування (наприклад, присвоєння почесного звання);
- 2) багаторазового використання (зокрема вручення цінних подарунків);
- 3) постійного застосування (грошові премії);

– за інтенсивністю впливу заохочення на задоволення потреб науково-педагогічного працівника:

- 1) короточасні (грошові премії);
- 2) періодичні (надання пільг);
- 3) тривалі (присвоєння різноманітних почесних звань).

Необхідно також звернути увагу на те, що окремі фахівці визначають види заохочення в залежності від мотивації працівників до праці та можливостей освітніх установ. Наприклад, С. Запара з метою виховання в науково-педагогічних працівників дисципліни праці пропонує такі види заохочень, як-от:

- матеріальні заохочення трудової діяльності як індивідуального, так і колективного характеру (зокрема надання кредиту для купівлі житла, автомобіля тощо, збільшення заробітної платні, преміювання, вручення цінних подарунків, санаторно-курортної путівки та ін.);
- покращення умов праці (ремонт приміщень, їх обладнання меблями, придбання літератури та ін.);
- морально-професійні заохочення науково-педагогічних працівників (створення відповідних умов праці, надання творчої відпустки, нагородження грамотою за вагомі успіхи в роботі та ін.) [1].

Отже, до провідних видів заохочення викладачів закладів вищої освіти в Україні належать: матеріальні (премії, цінні подарунки, пільгові кредити та ін.), моральні (нагородження почесними званнями, медалями, грамотами тощо), професійні (просування по службі, переведення на керівні посади, створення комфортних умов праці тощо) заохочення.

Список використаних джерел:

1. Запара С. Підвищення ефективності правового регулювання дисципліни праці. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*: Матеріали XII регіональної науково-практичної конференції (9–10 лютого 2006 р.). Львів, 2006. С. 282–283.